

**Муниципальное общеобразовательное бюджетное учреждение
гимназия №1 муниципального района Мелеузовский район Республики
Башкортостан**

РАССМОТРЕНО

на заседании МО учителей
родных языков

28.08.2017 г. протокол №1
Руководитель МО

_____/Алеева Г.М.
28.08.2017 г.

СОГЛАСОВАНО

зам.директора по УР
МОБУ гимназия №1

_____/Акшенцева О.А.

30.08.2017 г.

УТВЕРЖДАЮ

Директор МОБУ
гимназия №1

_____/Шадрин А.Л.

1.09.2017 г. Пр. № 333

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

общеобразовательного учебного предмета

БАШКИРСКИЙ ЯЗЫК

1-4 класс

Срок реализации 4 года

Программа составлена на основе:

1.Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования (утв. приказом Министерства образования и науки РФ 06.10. 2009 г. N 373 (ред. от 18.05.2015 г.)

2. Примерная программа по башкирскому языку (для изучающих башкирский язык как государственный в образовательных учреждениях с русским языком обучения). 1-4 классы. Габитова З.М. Издательство «Китап», 2015г.

Составитель: Таштимерова А.И.,
Алеева Г.М., Абдрашиова Ф.Г.
учителя башкирского языка и литературы
МОБУ гимназия №1

Мелеуз, 2017 год

I. ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Личностные результаты:

- 1) формирование основ российской гражданской идентичности, чувства гордости за свою Родину, российский народ и историю России, осознание своей этнической и национальной принадлежности; формирование ценностей многонационального российского общества; становление гуманистических и демократических ценностных ориентаций;
- 2) формирование целостного, социально ориентированного взгляда на мир в его органичном единстве и разнообразии природы, народов, культур и религий;
- 3) формирование уважительного отношения к иному мнению, истории и культуре других народов;
- 4) овладение начальными навыками адаптации в динамично изменяющемся и развивающемся мире;
- 5) принятие и освоение социальной роли обучающегося, развитие мотивов учебной деятельности и формирование личностного смысла учения;
- 6) развитие самостоятельности и личной ответственности за свои поступки, в том числе в информационной деятельности, на основе представлений о нравственных нормах, социальной справедливости и свободе;
- 7) формирование эстетических потребностей, ценностей и чувств;
- 8) развитие этических чувств, доброжелательности и эмоционально-нравственной отзывчивости, понимания и сопереживания чувствам других людей;
- 9) развитие навыков сотрудничества со взрослыми и сверстниками в разных социальных ситуациях, умения не создавать конфликтов и находить выходы из спорных ситуаций;
- 10) формирование установки на безопасный, здоровый образ жизни, наличие мотивации к творческому труду, работе на результат, бережному отношению к материальным и духовным ценностям.

Метапредметные результаты:

- 1) овладение способностью принимать и сохранять цели и задачи учебной деятельности, поиска средств ее осуществления;
- 2) освоение способов решения проблем творческого и поискового характера;
- 3) формирование умения планировать, контролировать и оценивать учебные действия в соответствии с поставленной задачей и условиями ее реализации; определять наиболее эффективные способы достижения результата;
- 4) формирование умения понимать причины успеха/неуспеха учебной деятельности и способности конструктивно действовать даже в ситуациях неуспеха;
- 5) освоение начальных форм познавательной и личностной рефлексии;
- 6) использование знаково-символических средств представления информации для создания моделей изучаемых объектов и процессов, схем решения учебных и практических задач;
- 7) активное использование речевых средств и средств информационных и коммуникационных технологий (далее - ИКТ) для решения коммуникативных и познавательных задач;
- 8) использование различных способов поиска (в справочных источниках и открытом учебном информационном пространстве сети Интернет), сбора, обработки, анализа, организации, передачи и интерпретации информации в соответствии с коммуникативными и познавательными задачами и технологиями учебного предмета; в том числе умение вводить текст с помощью клавиатуры, фиксировать (записывать) в цифровой форме измеряемые величины и анализировать изображения, звуки, готовить свое выступление и выступать с аудио-, видео- и графическим сопровождением; соблюдать нормы информационной избирательности, этики и этикета;

- 9) овладение навыками смыслового чтения текстов различных стилей и жанров в соответствии с целями и задачами; осознанно строить речевое высказывание в соответствии с задачами коммуникации и составлять тексты в устной и письменной формах;
- 10) овладение логическими действиями сравнения, анализа, синтеза, обобщения, классификации по родовидовым признакам, установления аналогий и причинно-следственных связей, построения рассуждений, отнесения к известным понятиям;
- 11) готовность слушать собеседника и вести диалог; готовность признавать возможность существования различных точек зрения и права каждого иметь свою; излагать свое мнение и аргументировать свою точку зрения и оценку событий;
- 12) определение общей цели и путей ее достижения; умение договариваться о распределении функций и ролей в совместной деятельности; осуществлять взаимный контроль в совместной деятельности, адекватно оценивать собственное поведение и поведение окружающих;
- 13) готовность конструктивно разрешать конфликты посредством учета интересов сторон и сотрудничества;
- 14) овладение начальными сведениями о сущности и особенностях объектов, процессов и явлений действительности (природных, социальных, культурных, технических и др.) в соответствии с содержанием конкретного учебного предмета;
- 15) овладение базовыми предметными и межпредметными понятиями, отражающими существенные связи и отношения между объектами и процессами;

Предметные результаты:

1 класс:

Коммуникативная компетенция

Говорение

Выпускник *научится*:

- участвовать в элементарном этикетном диалоге (знакомство, поздравление, благодарность, приветствие);
- расспрашивать собеседника, задавая простые вопросы Кем? (Кто?) Нимэ? (Что?) Ниндэй? (Какой?) Касан? (Когда?) Кайза? (Где?) Кайза? (Куда?) Кайзан? (Откуда?) Ниңэ? (Почему?) Ни эшлэй? (Что делает?) и отвечать на них;
- кратко рассказывать о себе, своей семье, друге;

Выпускник *получит возможность научиться*:

- *составлять небольшие описания предмета, картинки (о природе, школе) по образцу;*
- *участвовать в элементарном диалоге-расспросе, задавая вопросы собеседнику и отвечая на его вопросы;*
- *воспроизводить наизусть небольшие произведения детского фольклора, детские песни;*
- *кратко излагать содержание прочитанного текста.*

Аудирование

Выпускник *научится*:

- понимать на слух речь учителя, одноклассников, основное содержание облегченных, доступных по объему текстов, с опорой на зрительную наглядность;
- воспринимать на слух в аудиозаписи основное содержание небольших доступных текстов, построенных на изученном языковом материале.

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *воспринимать на слух в аудиозаписи небольшой текст, построенный на изученном языковом материале, и полностью понимать содержащуюся в нем информацию;*
- *использовать контекстуальную и языковую догадку при восприятии на слух текстов, содержащих некоторые незнакомые слова.*

Чтение

Выпускник *научится:*

- *читать вслух, соблюдая правила произношения и соответствующую интонацию, доступные по объему тексты, построенные на изученном языковом материале;*
- *читать про себя, понимать основное содержание доступных по объему текстов, построенных на изученном языковом материале, пользуясь в случае необходимости двуязычным словарем;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *догадываться о значении незнакомых слов по контексту;*
- *не обращать внимания на незнакомые слова, не мешающие понять основное содержание текста.*

Письмо

Выпускник *научится:*

- *списывать слова, словосочетания, простые предложения;*
- *писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;*
- *писать приглашение, краткое поздравление с опорой на образец;*
- *писать письмо с опорой на образец;*
- *после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *составлять рассказ в письменной форме по плану/ключевым словам;*
- *заполнять простую анкету;*
- *в письменной форме кратко отвечать на вопросы к тексту;*

Языковая компетенция

Графика, каллиграфия, орфография

Выпускник *научится:*

- *пользоваться башкирским алфавитом, знать последовательность букв в нем;*
- *воспроизводить графически и каллиграфически корректно специфические буквы башкирского алфавита;*
- *находить и сравнивать (в объеме содержания курса) такие языковые единицы, как звук, буква, слово;*
- *применять основные правила чтения и орфографии, изученные в курсе начальной школы;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *группировать слова в соответствии с изученными правилами чтения;*
- *уточнять написание слова по словарю учебника.*

Фонетическая сторона речи

Выпускник *научится:*

- *адекватно произносить и различать на слух все звуки башкирского языка; соблюдать нормы произношения звуков;*
- *соблюдать особенности интонации основных типов предложений;*
- *корректно произносить предложения с точки зрения их ритмико-интонационных особенностей.*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *соблюдать интонацию перечисления.*

Лексическая сторона речи

Выпускник *научится:*

- *распознавать и употреблять в речи изученные в пределах тематики начальной школы лексические единицы (слова, словосочетания, оценочную лексику, речевые клише), соблюдая лексические нормы;*
- *оперировать в процессе общения активной лексикой в соответствии с коммуникативной задачей.*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *узнавать простые словообразовательные элементы;*
- *составлять простые словари (двуязычные) в соответствии с поставленной учебной задачей, используя изучаемую в пределах тематики начальной школы лексику.*

Грамматическая сторона речи

Выпускник *научится:*

- *распознавать и употреблять в речи основные коммуникативные типы предложений, общий и специальный вопросы, утвердительные и отрицательные предложения.*

Социокультурная осведомленность

Выпускник *научится:*

- *называть столицу, города, реки и горы республики;*
- *рассказывать о некоторых достопримечательностях столицы республики;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *называть семь чудес Башкортостана;*
- *называть национальные праздники башкирского народа;*
- *воспроизводить наизусть небольшие произведения детского фольклора (стихи, считалки, скороговорки, загадки, песни) на башкирском языке;*
- *осуществлять поиск информации о республике в соответствии с поставленной учебной задачей в пределах тематики, изучаемой в начальной школе.*

Планируемые результаты в познавательной сфере

Выпускник *научится:*

- *сравнивать языковые явления русского и башкирского языков на уровне отдельных звуков, букв, слов, словосочетаний, простых предложений;*
- *действовать по образцу при выполнении упражнений и составлении собственных высказываний в пределах тематики начальной школы;*

Выпускник *получит возможность научиться:*

- *совершенствовать приемы работы с текстом с опорой на умения, приобретенные на уроках русского языка (прогнозировать содержание текста по заголовку, иллюстрациям и др.);*
- *пользоваться справочным материалом, представленным в доступном данному возрасту виде (правила, таблицы);*
- *осуществлять самонаблюдение и самооценку в доступных младшему школьнику пределах.*

Планируемые результаты в ценностно-ориентационной сфере

Выпускник *научится*:

- представлять башкирский язык как средство выражения мыслей, чувств, эмоций;
- приобщаться к культурным ценностям другого народа через произведения детского фольклора, через непосредственное участие в туристических поездках.

Планируемые результаты в эстетической сфере

Выпускник *научится*:

- владеть элементарными средствами выражения чувств и эмоций на башкирском языке;
- осознавать эстетическую ценность литературных произведений в процессе знакомства с образцами доступной детской литературы.

Планируемые результаты в трудовой сфере

Выпускник *научится*:

- следовать намеченному плану в своем учебном труде.

2 класс

- знать все звуки и буквы башкирского языка, списывать с печатного образца и писать под диктовку слова и небольшие предложения, используя правильные начертания букв, соединения, списывать небольшой текст;
- после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);
- умение образовывать множественное число имен существительных с помощью окончаний -лар/-ләр; -тар/-тәр; -дар/-дәр; -зар/-зәр;
- употребление в диалогах слов эйе, юк, бар, кәрәк и отрицания при именах түгел;
- использовать вопросительный аффикс -мы/-ме; -мо/-мө при составлении вопросительных предложений;
- усвоение на образцах порядка слов в простом предложении (определение - определяемое: матуркыз; дополнение глагол: китап укый; подлежащее - сказуемое: һыу аға);
- практическое усвоение местно-временного, направительного и винительного падежей мәктәптә, мәктәпкә, мәктәпте;
- умение отвечать на вопросы кем?нимә? ни эшлэй? ниндэй? кайза? касан? нисек?
- правильное употребление в речи указательных местоимений был, шул, ул;
- активное усвоение числительных до 20 (количественные и порядковые числительные; отрицание при числительных);

- умение употреблять личные местоимения мин, һин, ул и вопросительные местоимения кем?нимә? в местно-временном, направительном, винительном падежах;
- понимание значения повелительного наклонения (Плицо ед. и мн. числа: бар - барығыз, әйт - әйтегез);
- употребление наречий места и времени бөгөн,иртәгә,кисә, бында;
- употребление глагола в настоящем времени (спряжение по лицам и числам);
- усвоение категории принадлежности (I, Плица ед., мн.числа);
- выражение принадлежности чего-то (кого-то), кому-то, чему-то:
 - а) категорией принадлежности;
 - б) аффиксом -ныкы, -неке;
 - в) местоимениями минең, һинең, уның, беззең, һеззең, уларзың;
- правильное употребление послелога менән в соответствии с его значениями:
 - а) совместности – атайым менән барам;
 - б) орудийности – бысак менән киҫәм.

3 класс

- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся; осознанно, правильно, выразительно читать вслух;
- определять вид предложения по цели высказывания и интонации, правильно произносить предложения с восклицательной и невосклицательной интонацией, с интонацией перечисления;
- осознавать важность орфографически грамотного письма и роль знаков препинания в письменном общении.
- уметь читать вслух с полным пониманием фразы и короткие тексты, построенные на усвоенном в устной речи языковом материале;
- правильно интонировать при чтении вопрос, просьбу, повествование с перечислением, приказ;
- понимать текст при чтении или пересказе учителя, текст при самостоятельном чтении;
- понимать диалог из 3-6 предложений (реплик) и уметь его продолжить;
- читать с соответствующей интонацией утвердительные, вопросительные, восклицательные предложения, поэтические произведения и пересказать их;
- определять логические ударения,паузы:

- текст читать выразительно;
- находить из текста незнакомые слова, постараться дать объяснение, работать со словарями;
- писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;
- составлять и записывать предложения по опорным словам;
- написать поздравление на башкирском языке ко дню рождения, к 8 Марта;
- уметь писать ответ на 2-3 вопроса по тексту или картине;
- после подготовки уметь писать диктант обучаемого характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);
- списывать и писать по памяти небольшие предложения;
- переводить с одного языка на другой;
- писать маленькие сочинение и изложение обучаемого характера;
- усвоение по образцам родительного и исходного падежей в башкирском языке (мәктәптән, дәрестән).
- закрепление способов выражения вопроса в татарском языке:
 - а) аффиксами -мы/-ме; -мо/-мө;
 - б) вопросительными местоимениями;
- умение составлять из слов активной лексики словосочетания: именные, глагольные (якындус, ишекте яба).
- усвоение категории принадлежности.
- умение употреблять в речи личные местоимения мин, һин, ул, без, һез, улар.
- употребление в устной речи имен прилагательных, выражающих меру, объем.
- умение употреблять в речи прилагательные активного словаря.
- практическое усвоение некоторых глаголов изъявительного наклонения:
 - а) в настоящем времени (-а; -ә, -й);
 - б) в прошедшем категорическом времени (-зы/зе, -ды/-де, -ты/-те);
 - в) в прошедшем неочевидном времени (-ған, -гән, -кан, -кән).
- правильное употребление послелога менән в соответствии с его значениями:
 - а) совместности – атайым менән барам;
 - б) орудийности – бысак менән киҗәм;
 - в) способа передвижения - поезд менән кайтам.
- употребление в речи союзов һәм, ләкин, ә.

- употребление частиц, выражающих интенсивность: бик, иң (бик якын, иң бейек).
- изафет в башкирском языке. I, II, III типы изафета: ағас калак, мәктәп баксаһы.
- повторение формы отрицания при именах прилагательных, числительных, местоимениях (матур түгел, мин түгел); отрицанием при глаголах (-ма/-мә).
- практическое употребление частиц әле, инде.

4класс

- воспринимать на слух тексты в исполнении учителя, учащихся;
- осознанно, правильно, выразительно читать вслух;
- определять вид предложения по цели высказывания и интонации, правильно произносить предложения с восклицательной и невосклицательной интонацией, с интонацией перечисления;
осознавать важность орфографически грамотного письма и роль знаков препинания в письменном общении.
- уметь читать вслух с полным пониманием фразы и короткие тексты, построенные на усвоенном в устной речи языковом материале;
- правильно интонировать при чтении вопрос, просьбу, повествование с перечислением, приказ;
- понимать текст при чтении или пересказе учителя, текст при самостоятельном чтении;
- понимать диалог из 3-6 предложений (реплик) и уметь его продолжить;
- читать с соответствующей интонацией утвердительные, вопросительные, восклицательные предложения, поэтические произведения и пересказать их;
- определять логические ударения, паузы;
- текст читать выразительно;
- находить из текста незнакомые слова, постараться дать объяснение, работать со словарями;
- писать под диктовку короткие предложения или несложный связный текст, состоящий из знакомых слов;
- составлять и записывать предложения по опорным словам;
- написать поздравление на башкирском языке ко дню рождения, к 8 Марта;
- уметь писать ответ на 2-3 вопроса по тексту или картине;
- после подготовки уметь писать диктант обучающего характера, изложение, сочинение (в размере 2-4 предложений);

- списывать и писать по памяти небольшие предложения;
- переводить с одного языка на другой;
- совершенствование навыков употребления имен существительных во всех падежах во множественном числе;й
- активизация употребления числительных. Неизменяемость числительных в атрибутивной функции (15 укыусы, бишенсе класта);
- ознакомление с разделительными, приблизительными числительными (шар-шәр);
- умение строить предложение с положительным и отрицательным аспектами глагола;
- активизация употребления имен прилагательных, характеризующих человека (тырыш, ялкау, тәртипле);
- закрепление материала о порядке членов предложения: подлежащее - сказуемое, определение – определяемое слово, дополнение - сказуемое, обстоятельство – сказуемое;
- употребление вопросительных частиц с новыми глаголами (язаһығызмы?);
- закрепление всех форм изафета по активному словарю. Особенности их падежного склонения (склоняется только последняя часть);
- практическое употребление частиц ғына - генә, кына-кенә;
- умение использовать в диалоге утвердительные и отрицательные предложения: Был дәфтәрме? Эйе, был дәфтәр.Юк,был дәфтәр түгел;
- усвоение по образцу полных и неполных предложений;
- умение различать с опорой на родной язык нарицательные и собственные имена существительные. Имена людей в башкирском языке;
- объяснение различий в употреблении неопределенного падежа в татарском языке в сопоставлении с русским языком. Типичные сочетания с этими падежами (һауа флоты, мәктәпкитапханаһы, икмәк кишәм. и т.д.);
- сопоставление падежей в башкирском и русском языках;
- ознакомление с новыми послелогоми (тиклем, һуң, өсөн, турында). Падежные формы, употребляемые с ними;
- ознакомление с глаголами в будущих временах (-ыр, -ер, -р, -ар, -эр; -асак, -әсәк).
- практическое усвоение фразеологических единиц;

II. СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Укыу предметының йөкмәткеһе

2 класс

1. Танышыу.

Укытыусыны тыңлау, уның әйткәнен ишетеү, аңлау. Һин кем? Һинең исемен нисек? Һин кайза йәшәйһең? Һиңә нисә йәш? һораузарына яуап бирә белеү. Шул һораузарға типик һөйләмдәр менән яуап биреү, сәләмләү, хушлашыу. [Әә], [Һһ], [ң], [Зз], [Үү] өн-хәрефтәрен өйрәнеү.

2. Был мин.

Кешенең тән өлөштәре атамаларын өйрәнеү, шәхси гигиена талаптарын белеү, һаулыҡ, сынығыу төшөнсәләрен үزلәштереү. Башкорт телендә кылымдың юклыҡ ялғаулары - ма/мә менән һүзәр төзөү. Эйәлек категорияһы ялғаулары менән танышыу, уларҙы практик куллана белеү. [Кк] өн-хәрефен өйрәнеү.

3. Минең ғаиләм.

Бала тәүҙә үзе, шунан үзенең ғаилә ағзалары менән таныштыра. Атаһы, әсәһе, туғандары, уларҙың эше, һөнәре тураһында әңгәмә кора белеү, һораузарға яуап бирә, һөйләй белеү. Исемдәрҙең эйәлек категорияһы ялғауларын кабул итеүен практик үزلәштереү. [Ғғ], [Өө] өн-хәрефтәрен өйрәнеү.

4. Мин нимә яратам?

Азык-түлек, һауыт-һабаның атамаларын белеү. Уларҙы йыйыштырыу, таза тотоу төшөнсәләрен үزلәштереү. Башкорт халыҡ аштары тураһында һөйләшеү. Яңы һүзәрҙе дәрәжә әйтеү, иртә калдырыу. Нимә менән? һорауына яуап бирә белеү. Һөйләмдә һүзәрҙең килеү тәртибен практик үزلәштереү. [Ҙ] өн-хәрефен өйрәнеү.

5. Минең мәктәбем.

Балаларҙың үзәре укыған мәктәп, уның үзенсәлекле билдәләрен, урынлашыуын, кабинеттарын белеү. Мәктәпте һүрәтләй белеү. Мәктәп йыһаздарына һаҡсыл караш булдырыу. Һүзәрҙең предметты, билдәне, эште белдереү.

6. Минең класым.

Мәктәп, класс бүлмәләре, дәрестәр, кластағы укыусылар, уларҙың эштәре. Темаға караған һүзәрҙе өйрәнеү. Мәктәп йыһаздарына һаҡсыл караш булдырыу. Исемдәң күплек ялғауларын белеү. Һүзәрҙә калын һәм нәзек ялғаулар.

7. Мин мәктәпкә йыйынам.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларзы бөхтә тотоу. Эйәлек категорияһы ялғаузарын дөрөс кулланып, кемдеке? һорауына яуап бирә белеү. Исемдең юклык формаһын практик үзләштереү.

8. Мин укыусы.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларзы бөхтә тотоу. Көн режимы,тазалык, йыйнаклык. Класта дуслык, берзәмлек, иман тураһында һөйләшеүзәр,әсәрзәр укыу. Эштең билдәһен белдереүсе һүззәрзе кулланып, нисек? Һорауына яуап бирә белеү.

9. Мин дәрестә.

Укыу эшмәкәрлеге, укыу кәрәк-ярактары, уларзы бөхтә тотоу. Көн режимы, тазалык, йыйнаклык. Класта дуслык, берзәмлек, иман тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу. “Янында, эргәһендә, әсендә”ярзамсы һүззәрен кулланып, кайза? Һорауына яуап бирә белеү.

10. Мин дәрестән сыктым.

Укыусының көн тәртибе, мәктәптәге түнәрәктәр, дәрестән һуң шул түнәрәктәрзе катнашыу тураһында һөйләй белеү. Дежурзың бурыстары, уларзы үтәү тураһында һөйләү, яуаплылык кеүек һәйбәт сифаттар тәрбиәләү. Башкорт теленең өндәре, хәрефтәре, һүззәргә ялғау кушыу.

11. Минең уйынсыктарым.

Уйынсык исемдәре, билдәләре, уйындар. Яңы йыл байрамына әзерлек, байрамда катнашыу тураһында һөйләй белеү. Предметтың билдәһен – төсөн, формаһын - белдереүсе һүззәрзе үзләштереү.

12. Мин уйнарға яратам.

Балаларзың кышкы уйындары, уйын ойоштороу, бергәләп уйнай белеү тураһында һөйләшеү. Башкортса һөйләшергә, башкорт әзәби теленең үзенсәлекле өндәрен танырға, ишетә һәм әйтә белергә, элементар формала диалог төзөргә, һөйләгәнде һәм укығанды аңларға өйрәнәү . Кылымдың күплектәге 1-се зат ялғаузарын практик үзләштереү.

13. Мин уйнарға сығам.

Кышкы һәм йәйге кейемдәр, уларзың атамалары, уларға һаксыл караш, бөхтәлек тураһында һөйләй белеү. Яңы һүззәрзе кулланып, Миңә нимә кәрәк? һорауына яуап бирә белеү.

14. Мин уйнарға сыктым.

Балаларзың кышкы уйындары, ярыштарза катнашыу, сынығыу тураһында һөйләй белеү. Рәт һандарының ялғаузарын кулланып, нисәнсе? һорауына яуап бирә белеү.

15. Минең кескәй дустарым.

Йорт хайуандары, уларзың тән өлөштәре, тышкы киәфәте, төсө, холко тураһында һөйләй белеү. Темаға кағылышлы эш-хәрәкәттә белдереүсә һүзәрзе үзләштерәү. Йорт хайуандарын тәрбиәләү, кешеләрзең уларға мөнәсәбәте тураһында һөйләй белеү. Яңғызлык исемдәрзе – кушаматтарза - баш хәрәфтәң язылыуы.

16. Мин ял итәм.

Кырағай йәнлектәр, коштар, уларзың атамалары, йәшәгән урындары тураһында һөйләй белеү. Йорт хайуандарын тәрбиәләү, кешеләрзең уларға мөнәсәбәте тураһында һөйләй белеү. Кем? Нимә? һораузарына яуап биреүсә һүзәр, уларзың башкорт һәм рус телендәге айырмаһын үзләштерәү.

17. Йәй етте..

Балаларзың йәйге ялы, йәйге лагерза ял итеү, көн тәртибе, дуслык тураһында һөйләй белеү. Сәйәхәт итеү, транспорт төрзәре тураһында һөйләшеү. Йылғала һыу инеү, һаулыкты һаклау тураһында мәғлүмәттә кабул итеү, үз фекерендә әйтә алыу. Тәүлектәң өлөшөн белдереүсә һүзәр кулланып, касан? һорауына яуап бирә белеү.

18. Кабатлау.

Укыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрзе, белгәндәрзе кабатлау, белгәндәрзе тәрәнәйтеү, һүзлектә байытыу. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

3 класс

1. Танышыу

Исәнләшеү. Танышыу диалогы. Һин кайзан? Һиңә нисә йәш? Һинәң туғандарың бармы? (Сәнғәтлә һөйләшеү.) Башкорт теленәң үзенсәлеклә өндәре һәм хәрәфтәре. Хат языу.

2. Кайза? һорауы

Танышыу темаһын дауам итеү. “Кайза?” һорауы, уға яуап биреү. Килеш һәм күплек ялғаузары. Һорау һәм хәбәр һөйләм. Интонация һәмтынышбилдәләре (практик үзләштерәү).

3. Мәктәптә

Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларзы бөхтә тотоу. Көн режимы,тазалык, йыйнаклык. Класта дуслык, берзәмлек, иман тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу. Башкорт телендә өндәрзең, хәрәфтәрзең дәрәс әйтелешә һәм язылышы. Ярай, ярамай, мөмкин һүзәрненәң кулланышын активлаштырыу.

4. Һөнәрзәр

Һөнәр атамалары, таныш һәм якын кешеләрзең шөгөл-һөнәрзәре, уларзың якшы сифаттары тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Туғанлык мөнәсәбәттәре. Укыу

күнекмәләрен үстөрөү. Башкорт телендә теләк мәғәнәһенең бирелеше, ул формаларзы практик үзләштерөү. “булып эшләй” һүзбәйләнешен кулланыу.

5. Йылмизгелдәре

Башкортостанда, үзебез йәшәгән төйәктә көз, кыш, яз, йәй мизгелдәре, уларзың билдәләре. Тәбиғәттең төрлө күренештәре. Мизгелдәргә ярашлы балаларзың эштәре, уйындары тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу, мәкәлдәр, һынамыштар менән танышыу. Көн торошона бәйле һүзәрзе дөрөс кулланыу, телмәр күнекмәләрен үстөрөү, һөйләм төрзәре. Тасуирлау элементтары.

6. Кейемдәр

Кейем исемдәрен үзләштерөү, элек өйрәнгәндәрзе искә төшөрөү. Кейемде һаклап, кәзерләп тотоу, һәр берәһен үз урынына куйыу. Кейем һәм шәхси гигиена. Кейем һәм матурлык, тыйнаклык тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Шиғырзәр ятлау. Башкорт телендәге йөкмәтеү йүнәләшен, шарт һөйкәләшен практик үзләштерөү. Был формаларзы телмәрзә кулланыу. Матуртеләктәрәйтергәйрәтеү.

7. Ғаилә

Ғаилә ағзалары, уларзың үзеңә туғанлык мөнәсәбәттәре. Был атамаларзы үзләштерөү. Темаға бәйләнешле яқындарзың эш-шөгөлдәре, уй-хыялдары, киләсәккә пландары. Ғаилә шәжәрәһе, уның әһәмиәте һақында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Башкорт телендә бойорок һәм шарт һөйкәләше. Уларзыңформаларынтелмәрзәкулланыу. Языуһәмһөйләүкүнекмәләренкамиллаштырыу.

8. Тыуғанкөн

Балаларзың тыуған көн байрамы, уға әзерлек мәшәкәттәре. Тыуған көн байрамын үткәрөү әолаһы. Кунактар сақырыу, уларға хөрмәт күрһәтеү, мәжлестә үзеңде тотоу тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу, шиғырзәр ятлау.Итәғәтлелек нормаларын үзләштерөү.

9. Тәбиғәт

Кеше һәм тәбиғәт. Башкортостан тәбиғәте. Беззә йәшәгән кейектәр, үсемлектәр, бөжәктәр. Кешенең уларға мөнәсәбәте. Тәбиғәткә һаксыллык тураһында һөйләшеүзәр. Башкорт телендә синоним һүзәрзе сағыштырыу, кылымдарзың заман формаларын, каршы куйыу теркәүестәрен практик үзләштерөү. Телмәр күнекмәләренкамиллаштырыу.

10. Башкортостан

Башкортостан, уның дәүләт символдары, уларзың мәғәнәһе. Башкорт иле, уның халкы,тарихы, ер-һыуы. Башкортостандың данлы урындары. Исем, яңғызлык һәм уртаклык исемдәрзе практик үзләштерөү, телмәрзә кулланыу.

11. Сәйәхәт

Сәйәхәт, уның кешегә файзаһы, әһәмиәте, сәйәхәт урындары, йүнәләштәре, спорт һәм

сыныкыу тураһында һөйләшеүзәр, текстар укыу. Килеш ялғаулары, кире қағыу формаларын, “менән” бәйләүесен телмәрзә кулланыу.

12. Байрамдар

Башкортостанда байрамдар, уларзың төрзәре, әзерлек мәшәкәттәре. Башкорт халкының милли байрамдары тураһында һөйләшеүзәр ,текстар укыу. Предметтың билдәләрен, уларзы сағыштырыу формаларын практик үзләштерәү. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

13. Кабатлау

Укыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрзе кабатлау, белгәндәрзе кабатлау, белгәндәрзе тәрәнәйтеү, һүзлекте байытыу. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

4 класс

1. 1 сентябрь – Белем байрамы.

Бөтә балалар өсөн зур байрам- 1 сентябрь, укыу, йәйге каникул, белем көнө, класс, ундағы укыусылар, уларзың эштәре тураһында һөйләшеүзәр, әсәрзәр укыу. Башкорт теленең өндәре һәм хәрәфтәре (кабатлау) . Темаға караған һүз байлығын арттырыу, бәйләнешле телмәр төзөү.

2. Мәктәптә.

Укыу, белемәлыу, мәктәптормошо, кластағыэштәр, мәктәпбинаһы, ундағыкабинеттар, дәрестәртураһындаһөйләшеүзәр, текстарукыу. Башкорттеленәлексикаһы. Һүз, уныңлексикһәм грамматик мәғәнәһе (практик үзләштерәү).

3. Ғаилә. Хезмәт

Ғаиләағзалары, уларзыңәш-шөгөлдәре. Ололарзыңһәмбалаларзыңхезмәте. Һөнәрзәртөрлө, уларзыңһәрберәһеләкәрәкле. Һөнәрһайлау. Башкорттелендәисем. Исемдәңкүплек, берлекформалары. Яңғызлыкһәмуртаклыкисемдәр. Синоним, антоним исемдәр.

4. Хобби. Буш вақыт.

Һәркешенеңяратканшөгөлө, төпәшебула.
Бынантышкешениндәйзәрәштекызыкһыныпбашкара. Балаларзыңбашкарғанәштәре.
Файзалыәштәр. Кешеләргәярзам, киңкүңеллектураһындаһөйләшеүзәр, текстарукыу.
Башкорттелендәәште, хәрәкәтте, белдәреүсәһүзәр (кылым). Кылымдыңмәғәнәләре, берлекһәмкүплекформаһы. Кылымдарзыңзатменәнүзгәреше.

5. Транспорт. Юл. Сәйәхәт.

Юлһызтормош. Бөтәкешәюлда: йәйәүеләр, машиналар, автобустар, троллейбустар.
Юлдарзәтөрлө. Юл қағизәләре бар. Уныкүзәтеүбикмөһөм. Юл буйлапсәйәхәткәләсығалар.

Сәйәхәттәкәрәклеһйберзәртураһындаһөйләшеүзәр, әсәрзәрукыу. Башкорттелендәкылым. Уныңзаманмәғәнәләре. Үткән, хәзәрге, киләсәкзаманы. Уларзың грамматик күрһәткестәре. Кылымдыңһөйләмдәгеурыны.

6. Врачта. Поликлиникала.

Кеше үзенеңһаулығытураһындаүзехәстәрләй. Врачкакүренә, төрлөдарыузар ала. Укыусыныңһаулығы ла бикмөһим. Шуға ла был тема буйынса күберәкбалаларзыңһаулығы, сынығыу, көнтәртибен күзәтәүкәүекмәсьәләләртураһында әңгәмәләрткәрәү, текстарукыукәрәк. Башкорттелендәсифат. Уныңмәғәнәләре. Сифаттарзыңһөйләмдәисемгәбәйләнәүе. Дәрәжәләрменәнүзгәрәүе.

7. Почтала.

Почта, телефон, телеграф, интернет беззәтормошканыклапкилепинде. Уларзынисекфайзаланырға, почтала, телеграфтаүзәнденисектоторға, телефонданнисекһөйләшергә – был мәсьәләләрбикмөһим. Был темалабынашулартураһындабеләм, һәйбәткүнекмәләрбирәүкүзуңында тотола. Башкорттелендәисем, кылым, сифаттарзыңһөйләмдәкулланылышы (практик күнекмәләр).

8. Башкортостан тәбиғәте.

Башкортостандың бай тәбиғәте, үсемлектәрәһәмхайуандардонъяһы. Тәбиғәттәгепредметтарзыңисемдәре, уларғакыскаса характеристика бирәү. Йылғаларын, күлдәрәнбеләү. Таузарһәмурмандар. Тәбиғәттәһаулау тураһындаһөйләшеүзәр, текстарукыу. Башкорттелендәтиңкисәктәр. Һөйләмдәуларзыңкулланылышы практик үзләштерәү.

9. Башкортостанда иҫтәлекле урындар.

Башкортостан ерендәге, Өфөкалаһындағы иҫтәлекле, уникаль урындар менән таныштырыу. Башкортостандағы данлыклы укыу йорттары, сәнгәт һаурайзари. Улар са кыскаса характеристика бирәү. Тыуған төйәктең матурлығын күрһәтәү, әңгәмәләрткәрәү, текстарукыу. Башкорттелендә ябай һөйләм төрзәре.

10. Башкортостандың күренеклеш әхестәре.

Башкортостан тарихында, уның бөгөнгө тормошонда күренеклеш әхестәрҙең әһәмие тәбиқзур. Күренеклеш әхестәр тураһында әңгәмәләрткәрәү, текстарукыу. Һан, уның телмәрзәге роле, һан төркөм сәләре.

11. Ауыл тормошо.

Ауыл тормошо, ауыл кешкәләренең көн күрәше, эш-шөғөлдәре. Игенсе, малсымкне хәнизәтәр хәзмәте. Ауылдааттың файзаһы тураһында һөйләшеү, текстарукыу. Алмаш, һорау һәм заталмаштары, телмәрзәге роле. Практик үзләштерәү.

12. Башкортхалыкжижады.

Башкортхалыкжижадытураһындатөшөнсә. Әкиәттәр. Йырҙар. Мәкәлдәр. Йомактар.
Халыкжижадынөйрәнеүсеғалимдартураһындаһөйләшеүҙәр, текстаруқыу.
Башкорттелендәрәүештәр, телмәрзәге роле. Практик үзләштереү.

13. Балаларижады

Балаларижадындайырҙар, кобайырэлементтары, әкиәттәр, көләмәстәр, тел
көрмәлдергестәр, тизәйткестәр. Балаларижадыәсәрзәренуқыу, әңгәмәләр.
Һөйләмдәһүззәртәртибе.

III. ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

Тема	Классы		
	2	3	4
	Количество часов		
Танышыу. Знакомство	3	2	
Мәктәптә. В школе	5	3	6
Минәң ғаиләм. Моя семья	2	4	4
Уйындар. Уйынсыктар Игры. Игрушки	4		
Азык-түлек. Продукты	4	2	
Тән өлөштәре. Части тела	3		
Һөнәрзәр. Профессии.		2	
Кейем-һалым. Одежда	2	1	
Йыл мизгелдәре. Времена года		5	
Башкортостан		2	
Тәбиғәт. Природа.	5	2	4
Транспорт. Сәйәхәт. Йәйге ял. Путешествие. Летний отдых	3	3	3
Хобби.			3
Врачта. Поликлиникала. У врача.			2
Байрамдар. Тыуған көн. Праздники. День рождения.		3	
Истәлекле урындар. Памятные места			3
Билдәле шәхестәр. Известные личности			2
Почта. Телеграф. Телефон.			2
Ауыл тормошо. В деревне.			2
Башкирское народное творчество. Творчество детей.			2
Кабатлау. Повторение	3	5	1
Итого	34	34	34

